

вчинення правопорушення 18-річного віку, а також вирок не приводиться у виконання у відношенні вагітних жінок і матерів, які мають малолітніх дітей (п. 4 ст. 6). Розділ IV Протоколу II присвячений захисту цивільного населення.

Таким чином, міжнародні договори у сфері захисту прав людини залишаються надзвичайно важливими навіть під час внутрішніх збройних конфліктів. Ймовірно найважливішим є те, що міжнародно-правові інструменти у сфері захисту прав людини сприяють розширенню та уточненню різноманітних режимів захисту, що забезпечуються гуманітарним правом, шляхом прирівнювання зобов'язань у сфері захисту прав людини до елементарних міркувань гуманності, закріплених у спільній статті.

1. Прієшкіна О.В. Забезпечення прав людини в Україні: стан та перспективи. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2017. Т. 200. С. 109–114.

2. Довбиш В.А., Ситор В.М. Проблемні питання гарантування прав і свобод людини і громадянина в умовах збройного конфлікту. *Подільський науковий вісник*. 2019. № 4 (12). С. 127–133.

3. Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3081980-u-poloni-okupantiv-dosi-perebuvaut-235-ukrainciv-sbu.html> (дата звернення: 21.11.2020).

Юлія Лебедєва

викладач кафедри загальноправових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ (м. Дніпро)

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОБОДИ РЕПРОДУКТИВНОГО ВИБОРУ ОСОБИ

Свобода репродуктивного вибору людини є соматичним правом і передбачає можливість особи виключно за власним волевиявленням приймати відповідальне рішення щодо кількості своїх дітей, інтервалів та часу їх народження; здатність мати у своєму розпорядженні необхідну інформацію, засоби та реальну здатність на досягнення максимально високого рівня репродуктивного здоров'я. Своєрідність свободи репродуктивного вибору як об'єкта конституційної охорони полягає в тому, що це репродуктивне право захищається всією системою конституційних прав і свобод.

Правовими гарантіями права на вільний репродуктивний вибір є наступні конституційно-правові норми:

- народження або відмова від народження дитини у шлюбі або поза шлюбом перебуває у взаємозв'язку з правом на особисту свободу, з правом на недоторканність приватного життя та правом особи не зазнавати втручання в її особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України (стаття 3, 29, 31 Конституції України);

- право на планування сім'ї, спрямоване на збереження репродуктивного здоров'я особи гарантується правом на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 3, 49 Конституції України) [1].

Варто зауважити, що право на вільний репродуктивний вибір належить насамперед жінці, оскільки саме вона є членом суспільства, що зазнає негативних наслідків та ускладнень в період вагітності, які можуть становити ризик для її здоров'я та/або життя [2]. Для кожної жінки право на вільний репродуктивний вибір та охорону репродуктивного здоров'я передбачає свободу при прийнятті рішення щодо реалізації її репродуктивної функції – настання бажаної вагітності та народження бажаних дітей або використання методів контрацепції; а у разі настання незапланованої вагітності – можливості її переривання в умовах надання доступної, безпечної, ефективної та висококваліфікованої медичної допомоги. Це право також регламентує забезпечення безпечного материнства, умов для охорони здоров'я матері та дитини в період вагітності, під час та після пологів [3].

Важливо, що у сучасному світі поняття репродуктивної свободи набуває набагато ширшого значення, оскільки свобода та особиста недоторканність трактуються досить широко, охоплюючи сферу як біологічного, так і соціального життя [4]. Так, особа повинна мати реальну здатність вільно та відповідально вирішувати питання про бажану кількість дітей, проміжки та час їх народження.

Механізмом реалізації репродуктивних прав є, перш за все, законодавчо передбачена можливість їх повноцінної реалізації, а у разі зазіхань та порушень щодо них – здатність

скористатися правом на захист.

Формування власної концепції репродуктивних прав в рамках Конституції України та галузевого законодавства є значущим у зв'язку із загальною демографічною ситуацією в Україні та розвитком правовідносин, що виникають при реалізації особою свого репродуктивного права. У забезпеченні реалізації репродуктивних прав нагальним також є визнання громадських організацій активними суб'єктами політичного, соціального та економічного життя, їх права брати участь у формуванні політики у сфері репродуктології, охорони здоров'я, планування сім'ї.

Вважаємо, що основними напрямками державного регулювання у галузі охорони репродуктивного здоров'я мають стати: розвиток системи охорони репродуктивного здоров'я; формування та вдосконалення законодавства у сфері репродуктивного здоров'я особи; залучення громадських організацій до інформаційної та просвітницької діяльності, спрямованої на вирішення проблем охорони репродуктивного здоров'я; підтримка сімей, які мають дітей; надання психолого-правової допомоги особам у реалізації ними своїх репродуктивних прав; підтримка наукових досліджень у галузі репродуктивного здоров'я; формування самосвідомого ставлення до народження дитини; забезпечення доступності послуг з планування сім'ї та надання медичних послуг, у тому числі з використанням допоміжної репродуктології.

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 19.11.2022).

2. Johnson T. Free to Decide: The Positive Moral Right to Reproductive Choice. Kennedy Institute of Ethics Journal. 2021. Т. 31, № 3. С. 303–326. URL: <https://doi.org/10.1353/ken.2021.0013> (дата звернення: 20.11.2022).

3. Freedman L. P., Isaacs S. L. Human Rights and Reproductive Choice. Studies in Family Planning. 1993. Т. 24, № 1. С. 18. URL: <https://doi.org/10.2307/2939211> (дата звернення: 20.11.2022).

4. Nykolyna K. V. Reproductive choice: international ethical standards and prospects for legal regulation in certain european countries. Wiadomości Lekarskie. 2020. Т. 73, № 9. С. 2056–2061. URL: <https://doi.org/10.36740/wlek202009230> (дата звернення: 20.11.2022).

Влада Літошко,
Каріне Мкртчян
викладачі кафедри загальноправових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ (м. Дніпро)

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В РОЗРІЗІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Великі історичні процеси призвели до створення сучасних стандартів політичної та соціальної думки, що зараз закріплені в міжнародних правових договорах. Ці стандарти стали основою сучасних демократій у всьому світі. Пошук універсальних моделей взаємовідносин між окремими людьми та урядами тривав тисячоліттями, а ідеї демократії та прав і свобод людини виникли в V-VI століттях до нашої ери. Стародавні грецькі філософи писали про права людини і громадянина та про верховенства права в суспільстві, визначали напрями і форми розвитку країни у напрямі демократії. Європейські цінності продовжували розвиватися в епоху Просвітництва, яка ознаменувалася Французькою революцією 1789 року. Пізніше ці цінності були формалізовані в Хартії основоположних прав людини ЄС і Хартії прав людини Ради Європи. В юридичній науці існують такі концепції прав і свобод людини і громадянина: природне право, позитивізм, соціалізм, теологія, універсальна концепція співпраці держав у сфері прав і свобод людини і громадянина тощо.

Європейський вибір України є імперативом подальшого розвитку країни. Альтернативи цьому рішення для України немає. У 2014 році країна підписала угоди, які сприяли співпраці та партнерству між країнами та створенню політичних союзів, та економічної інтеграції. У преамбулі Конституції України було закріплено євроатлантичний вектор розвитку України. Президент України є гарантом реалізації національної стратегічної лінії на досягнення повноправного членства в Європейському Союзі та НАТО.

Попри військову агресію, Україна продовжує свою європейську інтеграцію. 18 квітня 2022 року Президент України В. Зеленський передав президенту Єврокомісії заповнену анкету. Незабаром